

OJEDINĚLÝ NÁLEZ ENEOLITICKÉ KAMENNÉ SEKERY Z DUBU U KONDRACE

Dne 17. 11. 2013 nalezl Vladimír Prokop z Tábora při povrchovém sběru na poli eneolitickou broušenou sekeru asi 900 metrů severozápadně od obce Dub u Kondrace nedaleko Vítkova mlýna na Vlašimsku. Místo nálezů se nachází na mírně zvýšené terase ve vzdálenosti asi 300 metrů od toku řeky Blanice. Pomocí GPS koordinátů je možné místo vymezit souřadnicemi N-49 41 071 E-014 51 655.

Popis nálezů

Samotný kamenný artefakt má maximální délku 75 mm, šířka ostří je 40 mm, šířka týlu 33 mm a výška 17 mm. Váha vlastní sekerky je poté 86,5 g. Předmět má z poloviny poškozený tyl a částečně olámané ostří. Také tělo artefaktu nese stopy po poškození ve formě mělkých rýh, které mohly být způsobeny pohybem sekerky v ornici při zemědělské činnosti. Sekera se symetrickým ostřím a hraněnými boky po morfologické stránce spadá do eneolitického spektra těchto významných artefaktů, přičemž lze snad uvažovat o jejím datování do střední části tohoto období (řivnáčské kultury?). Analogie k tomuto předmětu je možné zaznamenat na příkladu sekerky typu C3-2 z katastru Kutné Hory, C4-1 z Polánky na Kutnohorsku nebo dvou seker z Tuchova na Chrudimsku (Zápotocký 2002, 164, 165, 167,

obr. 4.13, 6.5, 8.11). K výrobě artefaktu byl využit zelesněný spilitový tufit pravděpodobně středočeského původu, jenž byl charakteristickou a též preferovanou surovinou zejména pro střeoeolitickou řivnáčskou kulturu (např. Zápotocký 2002, 171). Jeho údajná těžba v nepříliš vzdálených lomech ve Vraném nad Vltavou (Fridrich – Kovařík 1980) je v současné době spíše vylučována a místo těžby prozatím není přesně známo (Šreinová – Šrein – Šťastný 2002; Přichystal 2009, 209 s literaturou).

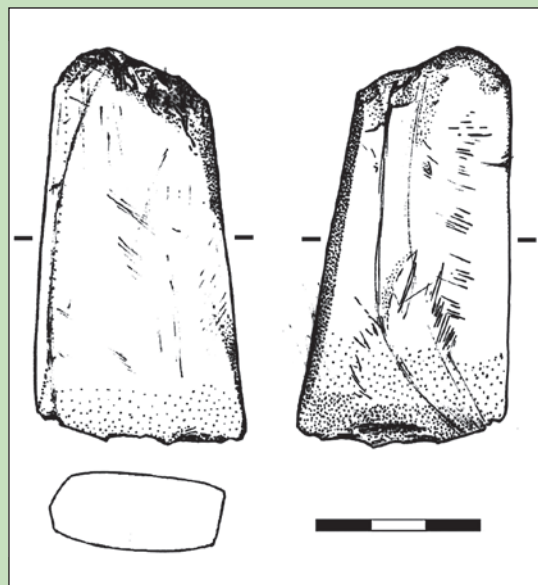
Otázka interpretace

Ve sledované oblasti Vlašimska nepatří broušená kamenná industrie k příliš častým objevům. Konkrétně z neolitického období jsou známy nálezy sekerky z Křížova, klínu ze Zdebuzevsi, vrtaných kamenných motyk z Českého Šternberku, Pavlovic a Vlašimi, sekeromlatu z Chlumu a Zdislavic nebo druhotně vrtaného sekeromlatu z Dubu u Kondrace (Petráň a kol. 1985, 68; Procházková 1988, 7).¹ Obecně do období neolitu – eneolitu jsou datovány nálezy broušené industrie z Dubu a Zdislavic (Sklenář 1992, 30).

Podobná nálezová situace platí také v případě eneolitických broušených nástrojů. Z pole severně od obce Zdebuzevsi je zaznamenán nález dvou plochých eneolitických seker (Petráň a kol. 1985, 68). Z období mladého eneolitu pochází sekeromlat typu A kultury se šňůrovou keramikou, který byl nalezen J. Filasem v roce 1924 ve vápencovém lomu nedaleko obce Lbosín (Buchvaldek 1984; Petráň a kol. 1985, 68). Kromě broušené industrie je možné jmenovat ještě nález pravděpodobně mladoeneolitické šipky z Trhového Štěpánova (Daněček – Vrtiška 2011).

Zajímavou skutečností je právě koncentrace broušených nástrojů v okolí Dubu u Kondrace, Zdislavic a Zdebuzevsi. Podobná koncentrace ojedinělých nálezů těchto artefaktů se nachází na jižním Benešovsku a severním Táborsku. Na tuto skutečnost upozornilo již několik badatelů, kteří uvažovali o přítomnosti prozatím nerozpoznaného trvalého osídlení (srov. Hájek 1954; Beneš 1970). Nálezy jsou rozprostřeny poměrně hustě v marginální části okresu, na jednotlivých katastrech se setkáváme i s několika artefakty broušené eneolitické industrie v různých polohách. Oblast se vyznačuje spíše větší nadmořskou výškou, v rámci Táborska přesahující

¹ Za poskytnutí informací k nálezům broušené industrie z Vlašimska autoři děkují Mgr. Tereze Davidové.

Kresbná dokumentace kamenné sekerky. Měřítka zobrazuje 3 cm (kresba: Z. Gersdorfová).

450 m n. m., nebo přítomností pramených pánví s větším množstvím drobných vodních toků, přičemž právě zde se broušené nástroje často objevují. Velká většina artefaktů zjištěné eneolitické industrie pravděpodobně náleží do staršího až středního stupně tohoto období, vzhledem k možné nepřesnosti určení a neúplným nálezo-
vým informacím je uváděna převážně datace obecně do eneolitu (srov. Menšík 2010, 234–240).

Závěr

Objevy většího množství nálezů broušené eneolitické industrie v omezené oblasti je možné teoreticky interpretovat jako existenci přítomnosti obyvatel, není možné jej jednoznačně chápat jako průchody krajinou, případně ojediněle ztracené artefakty nebo hromové klíny. Otázkou zůstává, zda tento obraz je možné interpretovat jako přítomnost osídlení, které prozatím nebylo doloženo. Toto vysvětlení podporuje fakt, že oblast byla pro svoji menší atraktivitu prozatím z pohledu studia pravěkého osídlení spíše opomíjena, eneolitické období nevymáhá. Určitou interpretaci by mohla být přítomnost sezónního využití krajiny za účelem lovu, případně existence sezónního využití krajiny, které by nezanechalo výraznější stopy v podobě trvalého osídlení. Tuto teorii podporuje také existence tvarů broušených artefaktů, které lze interpretovat jako pracovní. Otázkou je, odkud by pocházely komunity, které by tyto areály využívaly, vzhledem ke skutečnosti, že v jižních Čechách nejsou prozatím intenzivní eneolitické sídelní aktivity doloženy. Jednou z možností pro oblast Vlašimska je průnik ze středních Čech podél řeky Sázavy a Blanice z Kutnohorská nebo Čáslavska.

**Petr Menšík,
Zlata Gersdorfová,
Vladimír Prokop**

Literatura

- Beneš, A. 1970: Žimutice, první neolitické sídliště v jižních Čechách, *Archeologické rozhledy* 22, s. 658–677.
- Buchvaldek, M. 1964: A – sekeromlat ze Lbosína, okr. Benešov, *Sborník z vlastivědných prací z Podblanicka* 5, s. 107–110.
- Daněček, V. – Vrtiška, L. 2011: Eneolitická stopa u Trhového Štěpánova, okr. Benešov, *Archeologie ve středních Čechách* 15, s. 195–196.
- Fridrich, J. – Kovařík, J. 1980: Příspěvek k dobývání a zpracování kamenných surovin v eneolitu. *Archeologia Pragen-sia* 1, s. 39–54.
- Hájek, L. 1954: Jižní Čechy ve starší době bronzové, *Památky archeologické* 45, s. 115–192.
- Menšík, P. 2010: Broušená kamenná industrie neolitu a eneolitu

Lokalizace nálezů broušeného artefaktu na mapě ČR.

- Čech. Nепublikovaná disertační práce na FF ZČU v Plzni. Plzeň. Petrůň a kol. 1985: Benešovsko, Podblanicko. Praha.
- Procházková E. 1988: Města ČSSR – Benešov. Praha.
- Přichystal, A. 2009: Kamenné suroviny v pravěku východní části střední Evropy. Brno.
- Sklenář, K. 1992: Archeologické nálezy v Čechách do roku 1870. Praha.
- Šreinová, B. – Šrein, V. – Šťastný, M. 2002: Horniny z okolí Vraného nad Vltavou. In: Cheben, I. – Kuzma, I. (ed.): *Otázky neolitu a eneolitu našich krajín 2001*, s. 405–408. Nitra.
- Zápotočský, M. 2002: Eneolitická broušená industrie a osídlení v regionu Čáslav – Kutná Hora. In: Pavlů, I. (ed.): *Bylany Varia* 2, s. 159–228. Praha.

Lokalizace nálezů broušeného artefaktu na mapě 1:10.000.